

คอลัมน์ "หอคอยส่องโลก"

Financial Day ฉบับวันพุธที่ 12 มิถุนายน 2539

รักบี้ฟุตบอลในฐานะกีฬาอาชีพ

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

อังกฤษกำลังมีการแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วยชนะเลิศยุโรป (European Cup) นักเรียนอังกฤษนอกจากจะชอบฟุตบอลแล้ว ยังมักจะชอบรักบี้ฟุตบอลด้วย

เมื่อผมพูดถึงฟุตบอล ความเข้าใจของผู้ฟังอาจจะแตกต่างกันอย่างน้อย 4 ความหมายกีฬาฟุตบอลที่เรารู้จักกันแต่ดั้งเดิมหมายถึง Association Football ซึ่งถือกำเนิดในประเทศอังกฤษ Rugby Football ก็ถือกำเนิดในประเทศอังกฤษเช่นเดียวกัน แต่การกล่าวถึง Rugby Football จำต้องระมัดระวังว่าหมายถึง Rugby Union หรือ Rugby League นอกจากนี้ยังมี American Football ซึ่งก่อเกิดในสหรัฐอเมริกา คนอเมริกันสงวนคำว่า Football ให้หมายถึงเฉพาะ American Football ส่วนฟุตบอลอังกฤษ หรือ Association Football นั้น คนอเมริกันใช้คำว่า Soccer แทน ส่วนฟุตบอลอเมริกันใช้ว่าจะเป็นที่กีฬาอเมริกันแท้ๆ นักประวัติศาสตร์จำนวนมากเชื่อว่ามีพัฒนาการมาจากรักบี้ฟุตบอล

กีฬารักบี้ฟุตบอลถือกำเนิดในวิทยาลัยรักบี้ (Rugby College) ประเทศอังกฤษ เมื่อนายวิลเลียม เวบบ์ เอ็ลลิส (William Webb Ellis) คว่ำลูกฟุตบอลแล้ววิ่งในขณะที่มีการแข่งขันฟุตบอลระหว่างชั้นเรียนในปี 2366 นี่เป็นตำนานที่เล่าขานกันมาแต่ดั้งเดิม หลังจากนั้นรักบี้ก็แพร่ระบาดทั่วสหราชอาณาจักร และระบาคอออกสู่ดินแดนต่างๆของโลกตามการขยายตัวของจักรวรรดิอังกฤษ

เมื่อแรกมีการแข่งขัน รักบี้ฟุตบอลเป็นกีฬาสมัครเล่น และอยู่ภายใต้การดูแลของสมาคมฟุตบอล (Football Association) ต่อมาภายหลังจึงแยกตัวออกมาจัดตั้งองค์กรต่างหากในปี 2414 โดยตั้งชื่อว่า Rugby Football Union ต่อมาสกอตแลนด์ ไอร์แลนด์ และเวลส์ จัดตั้ง Rugby Union ของตนเองในปี 2416 2417 และ 2424 ตามลำดับ

แม้กติกาการแข่งขันจะมีการตกลงกันตั้งแต่ปี 2381 แต่เมื่อมีการแข่งขันมากขึ้น กติกาก็แปรเปลี่ยนไป ยิ่งในภายหลังเมื่อมีการจัดตั้ง Rugby Union ในส่วนต่างๆ ของสหราชอาณาจักร สมาคมรักบี้แต่ละแห่งต่างใช้กติกาที่แตกต่างกัน ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับกติกาเริ่มเกิดขึ้นเมื่อมีการแข่งขันระหว่างประเทศ ในที่สุด จึงตกลงจัดตั้ง International Rugby Football Board ในปี 2443 เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรโลกบาลในการจัดระเบียบการแข่งขันระหว่าง Rugby

Unions ต่างๆ ในปี 2450 Rugby Football Union ของอังกฤษตัดสินใจซื้อที่ดิน 10.25 เฮกเตอร์ ณ Twickenham มณฑล Middlesex ซึ่งกลายเป็นสำนักงานใหญ่ของ RFU มาจนถึงทุกวันนี้

นักกีฬาของ Rugby Unions เป็นนักกีฬาสมัครเล่น ทุกคนมีอาชีพอื่นเป็นแหล่งรายได้หลัก แต่เมื่อถึงฤดูกาลแข่งขัน ต่างสวมชุดกีฬาของสโมสรที่สังกัดลงแข่งขัน อย่างไรก็ตาม เพียงเวลา 24 ปีหลังจากการก่อตั้ง Rugby Football Union สโมสรรักบี้จำนวนไม่น้อยเริ่มไม่พอใจลักษณะสมัครเล่นของกีฬารักบี้ และต้องการจ่ายเงินเดือนหรือค่าจ้างแก่นักรักบี้ที่ต้องเสียเวลาฝึกซ้อมและแข่งขัน ในวันที่ 23 สิงหาคม 2438 สโมสรรักบี้ทางภาคเหนือจำนวน 21 สโมสร พร้อมใจออกจาก Rugby Football Union และร่วมกันจัดตั้ง The Northern Rugby Football Union ซึ่งในปี 2465 เปลี่ยนชื่อเป็น Rugby Football League

รักบี้อาชีพขยายตัวต่อมาเมื่อมีการจัดตั้ง Rugby League ในนิวซีแลนด์ (2448) ออสเตรเลีย (2450) และฝรั่งเศส (2474) ครั้นในปี 2477 เริ่มมีการแข่งขัน Rugby League ระหว่างประเทศ ต่อมาในปี 2491 จึงมีการก่อตั้ง Rugby League International Board อันเป็นองค์กรโลกบาลที่ทำหน้าที่จัดระเบียบการแข่งขันรักบี้อาชีพ

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกีฬารักบี้ฟุตบอลดังที่กล่าวข้างต้นนี้ ทำให้ประเทศมหาอำนาจด้านกีฬารักบี้ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองมีองค์กรรักบี้ 2 องค์กร คือ Rugby Union และ Rugby League แต่คนไทยคุ้นเคยกับ Rugby Union โดยที่อาจมิได้ทราบว่า มี Rugby League ในโลกนี้ สมาคมรักบี้ฟุตบอลแห่งประเทศไทย สังกัด International Rugby Football Board อันเป็นองค์กรโลกบาลของ Rugby Union ทีมรักบี้ที่คนไทยรู้จักกันดี ไม่ว่าจะเป็น All Blacks แห่งนิวซีแลนด์ Wallabies แห่งออสเตรเลีย Springboks แห่งอัฟริกาใต้ หรือ British Lions แห่งสหราชอาณาจักร ล้วนแล้วแต่เป็นรักบี้สมัครเล่น การแข่งขันรักบี้ชิงชนะเลิศของโลกหรือ World Cup ที่คนไทยมีโอกาสชมการถ่ายทอดโทรทัศน์ ก็เป็นการแข่งขันที่จัดโดย International Rugby Football Board โดยที่ Rugby League ก็มี การแข่งขันชิงถ้วย World Cup เช่นเดียวกัน เพียงแต่ผู้ชมคนไทยมิได้สนใจมากนัก ส่วนหนึ่ง อาจเป็นเพราะไม่มีการถ่ายทอดการแข่งขันมาสู่ประเทศไทย

Rugby League และ Rugby Union นอกจากจะแตกต่างกันในลักษณะความเป็นอาชีพแล้ว กติกาการแข่งขันก็แตกต่างกันด้วย ส่วนสำคัญเป็นเพราะ Rugby League พยายามปรับกติกาเพื่อให้การแข่งขันสนุกและเร้าใจอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะ Rugby League ต้องหารายได้จากค่าผ่านประตูและการขายสิทธิการถ่ายทอดโทรทัศน์มาจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่นักรักบี้ หากการแข่งขันไม่สนุกและเร้าใจ รายได้ย่อมตกต่ำ ด้วยเหตุดังนี้ ความแตกต่างด้าน กติกาจึงมีมากขึ้นตามกาลเวลา กติกาที่แตกต่างกันนี้มีอาทิเช่น ความแตกต่างด้านจำนวนผู้เล่น (15 คนในกรณี RU เทียบกับ 13 คนในกรณี RL) ความแตกต่างด้านจำนวนผู้เข้าสั้ม

(8 เทียบกับ 6) นอกจากนี้ นักรักบี้ที่ครองลูกหากถูกจับ ต้องปล่อยลูกตามกติกา RU แต่ไม่ต้องปล่อยลูกตามกติกา RL ซึ่งทำให้ไม่มี loose maul เป็นต้น

รักบี้เข้าสู่กระแสสากลตามการขยายตัวของจักรวรรดิอังกฤษ และกลายเป็นกีฬาสากลมากขึ้นเมื่อการแข่งขันระหว่างประเทศขยายตัว เริ่มต้นด้วยการแข่งขันในลักษณะ Test Match ระหว่างสองประเทศ โดยต่างผลัดกันเป็นทีมเหย้าและทีมเยือน ทีมเยือนจะต้องแข่งกับทีมสโมสรของประเทศที่ไปเยือนจำนวนหนึ่ง ก่อนที่จะแข่งกับทีมชาติของเจ้าบ้าน จำนวน Test Match อาจมี 2-3 นัดตามแต่จะตกลงกัน ต่อมา International Rugby Football Board จัดให้มีการแข่งขันชิงถ้วยชนะเลิศของโลกในลักษณะเดียวกับ World Cup ของฟุตบอล เริ่มต้นในปี 2530 โดยมีการแข่งขันทุก 4 ปี

Rugby League มีการแข่งขันในลักษณะ Test Match เช่นเดียวกับ Rugby Union ครั้นในปี 2538 ก็มีการจัดการแข่งขัน Halifax Centenary Rugby League World Cup ในประเทศอังกฤษในโอกาสที่ Rugby League มีอายุครบ 100 ปี

ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา การแข่งขันรักบี้ระหว่างประเทศขยายตัวไปเป็นอันมาก ไม่เฉพาะแต่ Test Match และการชิงถ้วย World Cup ทั้งของ Rugby Union และ Rugby League เท่านั้น หากยังมีการจัดการแข่งขันรักบี้สโมสรระหว่างประเทศในภูมิภาคส่วนใหญ่ของโลก (Southern Hemisphere) โดยคัดสโมสรชั้นนำในสังกัด Rugby Union ในอัฟริกาใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ มาแข่งขันกัน โดยเรียกว่า Super 10 ซึ่งต่อมาขยายเป็น Super 12

ความขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ทางธุรกิจระหว่างนายรูเบิร์ต เมอร์ด็อก (Rupert Murdoch) กับนายเคอร์รี่ แพ็กเกอร์ (Kerry Packer) ซึ่งเป็นนายทุนสื่อมวลชนชาวออสเตรเลียทั้งคู่ ทำให้มีความพยายามที่จะรื้อล้าอาณาจักรธุรกิจของกันและกัน นายเมอร์ด็อกพยายามจัดตั้ง Super League ขึ้นในออสเตรเลีย ด้วยการดึงสโมสรรักบี้ชั้นนำในสังกัด Australian Rugby League เข้ามาแข่งขัน โดยจ่ายผลตอบแทนแก่สโมสรและนักรักบี้ในอัตราสูง แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสโมสรเหล่านั้นมีสัญญาผูกพันกับ Australian Rugby League จนถึงปี 2542 โดยที่ Australian Rugby League มีสัญญาสัมปทานการถ่ายทอดการแข่งขันกับเครือข่ายโทรทัศน์ของนายแพ็กเกอร์

ชังนายแพ็กเกอร์ก็จัดตั้ง World Rugby Corporation เพื่อดึงนักรักบี้ในสังกัด Rugby Unions ในออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอัฟริกาใต้ เพื่อจัดทีมแข่งขันในลักษณะกีฬาอาชีพ แต่ได้รับการต่อต้านจาก Rugby Unions ในประเทศเหล่านั้น

อย่างไรก็ตาม นายเมอร์ด็อกประสบความสำเร็จในการจัดการแข่งขันรักบี้ชิงถ้วยยุโรป (European Cup) ซึ่งเริ่มแข่งเมื่อปลายเดือนตุลาคม 2538 โดยมีฝรั่งเศส อิตาลี ภูมาเนีย ไอร์แลนด์ และเวลส์เข้าแข่งขัน ทั้งนี้คาดว่า อังกฤษและสกอตแลนด์จะเข้าร่วมแข่งขันในปี 2539

นอกจากนี้ นายเมอร์ดีอ็อกยังประสบความสำเร็จในการจัดตั้ง Super League ในยุโรป ด้วยการดึงสโมสรรักบี้ชั้นนำในสังกัด Rugby League ในยุโรปเข้ามาแข่งขัน

การขยายตัวของการจัดการแข่งขันรักบี้ฟุตบอลสะท้อนให้เห็นกระแสพาณิชย์ยานุวัตร (Commercialization) ซึ่งไหลบ่าเข้าสู่กีฬาประเภทนี้ รายได้จากการขายสิทธิการถ่ายทอดการแข่งขันทางโทรทัศน์นับเป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อกูลกระบวนการพาณิชย์ยานุวัตรของกีฬารักบี้ฟุตบอล นิตยสาร Time (September 11, 1995) ถึงกับกล่าวว่า ในปัจจุบันจำนวนผู้ชมการแข่งขันรักบี้มีมากกว่าเทนนิสเสียอีก

กระแสพาณิชย์ยานุวัตรไม่เพียงแต่เกื้อกูลต่อกระแสสากลยานุวัตรของกีฬารักบี้ฟุตบอลเท่านั้น หากยังค่อยๆ ทำลายลักษณะสมัครเล่น (Amateurism) ของกีฬาประเภทนี้อีกด้วย Rugby Union เป็นไม้เบื่อไม้เมากับ Rugby League มาเป็นเวลา 100 ปี โดยที่ Rugby Union ถือตนว่าเป็นองค์กรรักบี้ดั้งเดิม และไม่ยอมเอ่ยถึง Rugby League หากแต่กล่าวถึง any other form of rugby แม้ว่านักรักบี้ในสังกัด Rugby Union มิได้รับเงินเดือนค่าจ้าง หรือผลตอบแทนอื่นใดจากสโมสร แต่กระแสพาณิชย์ยานุวัตรทำให้นักรักบี้ในสังกัด Rugby Union เริ่มหารายได้ทางอ้อม ดังเช่นการออกรายการวิทยุและโทรทัศน์ การเป็นคอลัมน์นิสต์ การเป็นนายแบบโฆษณา เป็นต้น โดยที่ International Rugby Football Board รู้เห็นเป็นใจลักษณะ 'ปากว่า ตาขยิบ' ดังกล่าวนี้อาจทำให้กลุ่ม Rugby League ตีตราพวก Rugby Union ว่ามิใช่ Amateurism หากแต่เป็น Shamateurism

การเติบโตของกระแสพาณิชย์ยานุวัตรทำให้การอ้างลักษณะ 'สมัครเล่น' ของกีฬารักบี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก นักรักบี้ในสังกัด Rugby Unions จำนวนไม่น้อยย้ายไปสังกัด Rugby Leagues บ้างก็ย้ายไปสังกัดสโมสรใน Super 12 เพราะรายได้ดีกว่ามากในเดือนเมษายน 2538 Rugby Unions แห่งออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ประกาศให้รักบี้เป็นกีฬาอาชีพ และผลจาก Amateurism การเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคส่วนใหญ่ของโลกกระทบต่อภูมิภาคส่วนเหนือด้วย Rugby Unions ในสหราชอาณาจักรพิจารณาที่จะปรับตัวตาม ในที่สุด International Rugby Football Board ในการประชุม ณ นครปารีส ในปลายเดือนสิงหาคม 2538 มีมติให้รักบี้เป็น open game ซึ่งมีนัยว่า IRFB ผลจากหลักการ Amateurism ไปสู่ Professionalism อันเป็นเหตุให้ Rugby Unions ในประเทศต่างๆ มีการเคลื่อนไหวและปรับตัวตามมตินี้ อย่างไรก็ตาม มีแต่ Rugby Union แห่งประเทศฝรั่งเศสที่ยังคงยืนหยัดกับหลักการ Amateurism

ณ บัดนี้ Rugby Unions ในประเทศต่าง ๆ กำลังปรับตัวเข้าหา Rugby League หลังจากแตกแยกมาเป็นเวลาหนึ่งศตวรรษ ทั้งสององค์กรรวมขอมกันได้ในเดือนนี้ว่าด้วยลักษณะอาชีพของกีฬารักบี้

ในเดือนพฤษภาคม 2539 มีการแข่งขันรักบี้ระหว่างสโมสร Bath ซึ่งชนะเลิศ Rugby Union กับสโมสร Wigan ซึ่งชนะเลิศ Rugby League ในอังกฤษ เมื่อแข่งตามกติกาของ Rugby League ปรากฏว่า Bath พ่าย Wigan ถึง 82 ต่อ 6 แต่เมื่อแข่งตามกติกา Rugby Union ปรากฏว่า Bath ชนะ Wigan 44 ต่อ 19

กว่าที่ Rugby Union กับ Rugby League จะผนึกตัวเป็นองค์กรเดียวกัน โดยที่มี กติกาการแข่งขันเดียวกันอีกครั้งหนึ่งคงกินเวลาอีกหลายปี